

กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามในภาษาฝรั่งเศส *

The Pronominal Verbs in French

สุदारัตน์ พุทธพงษ์ (Sudarat Buddhapong)**

บทคัดย่อ

ภาษาฝรั่งเศสมีกริยาจำพวกหนึ่ง เรียกว่า กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม (les verbes pronominaux) กริยาชนิดนี้มีตำแหน่งอยู่หลังสรรพนามที่ผันตามประธาน แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ (1) กริยาที่ต้องปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามเท่านั้น (les verbes essentiellement pronominaux) และ (2) กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามที่สร้างจากคำกริยาทั่วไป ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ (2.1) กริยาที่ประกอบกับสรรพนามแล้วคงคำความหมายเดิม (les verbes à la construction pronominale) แต่เพิ่มลักษณะการกระทำเข้าไป ซึ่งมี 3 ลักษณะ ได้แก่ (2.1.1) ลักษณะสะท้อนเข้าหาตัวประธาน (sens réfléchi) (2.1.2) ลักษณะว่าประธานมีการกระทำต่อกัน (sens réciproque) (2.1.3) ลักษณะว่าประธานเป็นผู้ถูกกระทำ (sens passif) และ (2.2) กริยาที่ประกอบกับสรรพนามแล้วความหมายต่างจากเดิม (les verbes pronominaux autonomes) ส่วนวิธีที่ช่วยในการจำแนกกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามเหล่านี้ออกจากกัน คือ สำหรับกลุ่มที่ (1) และ (2.2) ต้องอาศัยการจดจำรูปกริยาและความหมายเพียงอย่างเดียวเท่านั้น ส่วนกลุ่มที่ (2.1) ต้องอาศัยบริบทเป็นสำคัญ

คำสำคัญ ภาษาฝรั่งเศส กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม ไวยากรณ์

Abstract

French has a type of verb called pronominal verbs (les verbes pronominaux) positioned after pronouns that change according to the subjects. This kind of verb can be divided into two categories: (1) verbs only appearing with pronouns (les verbes essentiellement pronominaux) and (2) verbs formed with pronouns constructed from (transitive or intransitive) verbs (les verbes à la construction pronominale), which can be further categorized into: (2.1) verbs formed with pronouns of which meaning never changes but added some actions divided into (2.1.1) reflexive (sens réfléchi) (2.1.2) reciprocal (sens réciproque) (2.1.3) passive (sens

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การศึกษากริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามในภาษาฝรั่งเศสกับการแสดง ความหมายที่เทียบเท่ากันในภาษาไทย” ซึ่งได้รับทุนวิจัยจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยศิลปากร ประจำปี 2555 ทั้งนี้บทความนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเผยแพร่และเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามในภาษาฝรั่งเศสให้แก่ผู้สนใจทั่วไปที่มีภาษา แม่เป็นภาษาไทย

**

อาจารย์ ดร. ประจักษ์สาขาวิชาภาษาฝรั่งเศส ภาควิชาภาษาตะวันตก คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร (sudarat.buddha@yahoo.fr)

Ph.D., French Section, Department of Western Languages, Faculty of Archeology, Silpakorn University (sudarat.buddha@yahoo.fr)

passif) and (2.2) verbs formed with pronouns of which meaning changes (les verbes pronominaux autonomes). To help classify these types of verbs, in relation to categories (1) and (2.2), memorizing verb forms and their meaning is considered vital but the context is major for category (2.1).

Keywords French Pronominal verbs Grammar

บทนำ

จากประสบการณ์การสอนภาษาฝรั่งเศสมากกว่า 5 ปี ผู้เขียนตั้งข้อสังเกตว่าผู้เรียนที่มีภาษาแม่เป็นภาษาไทยจะประสบปัญหาในการเรียนรู้ลักษณะทางไวยากรณ์ฝรั่งเศสบางเรื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะทางไวยากรณ์ที่ไม่พบในภาษาไทย เช่น กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม (les verbes pronominaux) ซึ่งเป็นลักษณะทางไวยากรณ์ที่พบได้บ่อยครั้งในการใช้ภาษาฝรั่งเศส เนื่องจากกริยานี้มักใช้สื่อการกระทำในชีวิตประจำวันเป็นส่วนใหญ่ ด้วยเหตุนี้ผู้เขียนจึงเล็งเห็นความสำคัญในการสร้างความเข้าใจลักษณะกริยาดังกล่าวให้แก่ผู้เรียนหรือผู้ที่สนใจ จึงมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับกริยาเหล่านี้ โดยใช้การบรรยาย (Description) ตามแนวคิดภาษาศาสตร์* (Linguistique) เพื่อช่วยอธิบายให้เห็นลักษณะของกริยาดังกล่าวในภาษาฝรั่งเศสให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม (les verbes pronominaux)

จากการทบทวนวรรณกรรมตำราไวยากรณ์ฝรั่งเศสที่สำคัญ[†] เกี่ยวกับระบบกริยาในภาษาฝรั่งเศสและกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามแล้ว ผู้เขียนสามารถสรุประบบกริยาในภาษาฝรั่งเศสได้เป็น 3 กลุ่มใหญ่ ดังนี้

กลุ่มที่ 1 กริยาที่ไม่ต้องการกรรม (verbe intransitif) และกริยาที่ต้องการกรรม (verbe transitif) ซึ่งในกลุ่มกริยาที่ต้องการกรรมนี้แบ่งเป็นกริยาที่ต้องการกรรมตรง (verbe transitif direct) และกริยาที่ต้องการกรรมรอง (verbe transitif indirect)

กลุ่มที่ 2 รูปกริยา ซึ่งแบ่งออกเป็นรูปประโยคที่มีโครงสร้างกริยาว่าประธานเป็นผู้กระทำ (forme active) และรูปประโยคที่มีโครงสร้างว่าประธานถูกกระทำ (forme passive) โดยประกอบไปด้วยหน่วยสร้างกริยา ดังนี้คือ กริยานุเคราะห์ être + กริยาในรูป participe passé (+ บุพบท + ผู้กระทำกริยา)

* Dubois, J. and others. (2007). *Grand Dictionnaire Linguistique & Sciences du langage*. Paris: Larousse: 138-139, 285-286.

† Dubois, J. and others. (2007). *Grand Dictionnaire Linguistique & Sciences du langage*. Paris: Larousse: 283.

Eluerd, R. (2012). *Grammaire descriptive de la langue française*. Paris: Armand Colin: 97-138.

Riegel, M., Pellat, J.-Ch., and Rioul, R. (1994). *Grammaire méthodique du français*. Paris: Presses Universitaires de France: 215-296.

Wagner, R. L., and Pinchon J. (1991). *Grammaire du français classique et moderne*. Paris: Hachette: 235-396.

กลุ่มที่ 3 กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม (verbes pronominaux) เป็นกริยาที่ต้องมีสรรพนามประกอบเสมอ ซึ่งสรรพนามนั้นจะเปลี่ยนไปตามประธาน ดังนี้

บุรุษและพจน์	รูปประธาน	รูปสรรพนาม
บุรุษที่ 1 เอกพจน์	Je	me
พหูพจน์	Nous / On (ไม่ใช่เฉพาะเพศ)	nous / se
บุรุษที่ 2 เอกพจน์	Tu / Vous (แสดงความสุภาพ)	te / vous
พหูพจน์	Vous / On (ไม่ใช่เฉพาะเพศ)	vous / se
บุรุษที่ 3 เอกพจน์	Il (เพศชาย) / Elle (เพศหญิง)	se
พหูพจน์	Ils (เพศชาย) / Elles (เพศหญิง) / On (ไม่ใช่เฉพาะเพศ)	se

สรรพนามเหล่านี้จะวางไว้หน้าคำกริยาเสมอ ส่วนในกาลผสม* กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามนี้จะใช้คู่กับกริยานุเคราะห์ être โดยมีตำแหน่งโครงสร้าง ดังนี้ ประธาน + สรรพนาม + กริยานุเคราะห์ être + กริยาแท้ในรูป participe passé ที่จะเปลี่ยนรูปไปตามประธาน (ทำ accord) หากกริยาแท้เป็นกริยาที่ต้องการกรรมตรง

กริยาในกลุ่มที่ 3 หรือกลุ่มกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม (les verbes pronominaux) ในภาษาฝรั่งเศสนี้ ผู้เขียนสามารถจำแนกตามหลักวาทศาสตร์ที่ว่าด้วยเรื่องของคำ โดยแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มใหญ่ได้แก่

กลุ่มที่ 1 กริยาที่ต้องปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามเท่านั้น (les verbes essentiellement pronominaux หรือ les verbes intrinsèquement pronominaux)[†] เป็นกริยาที่จะต้องมีการมีสรรพนามประกอบอยู่ด้วยเสมอ แม้สรรพนามนั้นไม่ได้อ้างถึงกรรมตรงหรือกรรมรองใดๆ ก็ตาม แต่กริยานี้จำเป็นต้องปรากฏร่วมกับสรรพนาม มิฉะนั้นรูปกริยาจะไม่สมบูรณ์ และไม่สามารถสื่อความหมายได้ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า กริยาเหล่านี้มีเฉพาะรูป pronominal เท่านั้น เช่น

s'abstenir	อดกลั้น ละเว้น	s'écrier	อุทาน ร้องเสียงดัง
s'écrouler	พังทลาย ถล่ม	s'efforcer	พยายาม
s'emparer	ฉกฉวย ยึด	s'empresser	รีบเร่ง
s'enfuir	หนี	s'entraider	ช่วยเหลือกันและกัน
s'envoler	บินหนี	s'éprendre	หลงใหล

* กาลผสม หมายถึง หน่วยสร้างกริยาที่ประกอบด้วยกริยานุเคราะห์ être หรือ avoir ตามด้วยกริยาแท้ในรูป participe passé เช่น หน่วยสร้างกริยา *suis allé* ใน Je *suis allé* au marché hier. “ฉันไปตลาดเมื่อวานนี้” ซึ่งอยู่ในกาล Passé composé จัดเป็นกาลผสม เป็นต้น

[†] คำว่า essentiellement และ intrinsèquement เป็นคำวิเศษณ์ มาจากคำคุณศัพท์ essentiel(-le) หมายถึง ที่จำเป็น ที่สำคัญ และ intrinsèque หมายถึง ที่เป็นของเฉพาะ ที่เกี่ยวข้องด้วยความจำเป็น นำมาประกอบกับหน่วยคำเติมท้าย -ment ได้ออกมาเป็นคำวิเศษณ์ ซึ่งในที่นี้จะหมายถึงกริยาที่จำเป็นต้องประกอบด้วยสรรพนาม

s'évader	หลบหนี แหกคุก	s'évanouir	เป็นลม สลบ จางหายไป
s'évertuer	พยายามอย่างหนัก	s'exclamer	อุทาน
se méfier	ไม่ไว้วางใจ	se moquer	เยาะเย้ย
se souvenir	ระลึกถึง จำได้	se suicider	ฆ่าตัวตาย

ตัวอย่าง

(1) Je **me souviens** souvent de mon enfance.

“ฉันนึกถึงชีวิตในวัยเด็กของฉันอยู่บ่อยๆ”

(2) Marie **s'exclame** : « Si nous continuons ce projet, nous allons tout perdre ».

“มารีแผดเสียงดังออกมาว่า ถ้าเรายังคงทำโครงการนี้ต่อไป เราจะเจ๊งกันหมดแน่”

จากตัวอย่าง (1) และ (2) จะเห็นว่าสรรพนาม me ใน (1) และ s'(se) ใน (2) ที่ปรากฏร่วมกับกริยา souvenir และ exclamer นั้นผันรูปตามประธานของประโยค คือ Je และ Marie และหากไม่มีสรรพนามดังกล่าวปรากฏร่วมกับกริยาเหล่านี้แล้ว รูปกริยาจะไม่ถูกต้องและไม่มีความหมาย ประโยคไม่สื่อความและผิดไวยากรณ์ทันที เพราะกริยาเหล่านี้ต้องประกอบกับสรรพนามเท่านั้น

กลุ่มที่ 2 กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามที่สร้างจากคำกริยาทั่วไป ในกริยากลุ่มนี้ หากใช้หลักอรรถศาสตร์ที่วาดด้วยเรื่องของความหมายแล้ว ผู้เขียนสามารถแบ่งกริยาเหล่านี้ออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

2.1 กริยาที่ประกอบด้วยสรรพนามแล้วคงค่าความหมายเดิม (les verbes à la construction pronominale) * กริยาเหล่านี้เกิดจากการนำกริยาทั่วไป (สกรรมกริยา verbes transitifs หรืออกรรมกริยา verbes intransitifs) ซึ่งไม่มีสรรพนามประกอบมาประกอบกับสรรพนาม ได้เป็นกริยาใหม่ซึ่งก็คือ กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามที่ให้ความหมายใหม่ ซึ่งยังคงค่าความหมายเดิมอยู่ แต่จะบ่งลักษณะการกระทำเพิ่มเข้าไป ซึ่งลักษณะการกระทำนี้มี 3 ลักษณะ ได้แก่ ลักษณะสะท้อนเข้าหาตัวประธาน (sens réfléchi) ลักษณะว่าประธานมีการกระทำต่อกัน (sens réciproque) และลักษณะว่าประธานเป็นผู้ถูกกระทำ (sens passif)

2.1.1 กริยาที่ประกอบกับสรรพนามแล้วให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธาน (les verbes à la construction pronominale de sens réfléchi) หมายถึง กริยาที่มีประธานซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตเป็นผู้กระทำกริยาและเป็นผู้ถูกกระทำในเวลาเดียวกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือ คำกริยาที่บ่งว่าประธานทำกริยานั้นด้วยตนเองและทำให้แก่ตนเอง ซึ่งสรรพนามที่ประกอบอยู่ในกริยากลุ่มนี้จะทำหน้าที่เป็นกรรม เช่น

s'habiller	แต่งตัวให้ตัวเอง) (สร้างจากกริยา habiller แต่งตัว (ให้ใคร/ให้อะไร) ประกอบกับสรรพนาม se)
se laver	อาบน้ำให้ตัวเอง) (สร้างจากกริยา laver ล้าง ประกอบกับสรรพนาม se)
se lever	ลุกขึ้น (สร้างจากกริยา lever ยก ประกอบกับสรรพนาม se)

* กริยาประเภทนี้มีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งที่ใช้เรียกเพื่อให้เห็นความแตกต่างจากกริยาที่ต้องปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามในกลุ่มที่ 1 คือ les verbes occasionnellement pronominaux หรือ les verbes accidentellement pronominaux คำว่า occasionnellement เป็นคำวิเศษณ์ ประกอบขึ้นจากคำคุณศัพท์ occasionnel(-le) หมายถึง ที่เกิดขึ้น/ที่เป็นขึ้นมาได้ ตามโอกาส/โดยบังเอิญ กับหน่วยคำเติมท้าย -ment ส่วน accidentellement เป็นคำวิเศษณ์เช่นกัน มาจากคำคุณศัพท์ accidentel(-le) หมายถึง ที่เกิดขึ้น/ที่เป็นขึ้นมาได้ โดยอุบัติเหตุ/ไม่ได้คาดคิด ดังนั้น กริยาในกลุ่มที่ 2 นี้ ก็คือ กริยาที่บางครั้งสามารถนำมาใช้ร่วมกับสรรพนามได้ ซึ่งไม่เหมือนกับกริยาในกลุ่มที่ 1 ที่ต้องใช้ประกอบกับสรรพนามได้เพียงรูปเดียวเท่านั้น

se parfumer ใส่น้ำหอม(ให้ตัวเอง) (สร้างจากกริยา parfumer ใส่น้ำหอม (ให้ใคร/ให้อะไร) ประกอบกับ
สรรพนาม se)

se protéger ป้องกัน(ตัวเอง) (สร้างจากกริยา protéger ป้องกัน ประกอบกับสรรพนาม se)

se réveiller ตื่น (สร้างจากกริยา réveiller ปลุก ประกอบกับสรรพนาม se)
ตัวอย่าง

(3) a. Elle **habille** sa poupée.

“เธอ**แต่งตัว**ให้ตุ๊กตา”

b. Elle **s’est lavée, s’est habillée et s’est parfumée**.

“เธอ**อาบน้ำ แต่งตัว(ให้ตัวเอง) และใส่น้ำหอม(ให้ตัวเอง)**เรียบร้อยแล้ว”

จากตัวอย่าง (3a) จะเห็นว่านาม sa poupée ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมวางอยู่หลังกริยา habiller ส่วน
ใน (3b) ไม่มีคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงตามหลังกริยา laver habiller และ parfumer มา เพราะเป็นรูป
กริยาที่ประกอบกับสรรพนาม se laver s’habiller และ se parfumer ซึ่งในกรณีนี้สรรพนามจะทำหน้าที่
เสมือนกรรมตรงและให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธาน นอกจากนี้จะสังเกตเห็นว่าในกาลผสมจะแทรก
กริยานุเคราะห์ être ไว้ระหว่างสรรพนาม se และกริยาแท้ที่เป็นกริยาที่ต้องการกรรมตรงอยู่ในรูป participe
passé ที่จะเปลี่ยนรูปตามเพศและพจน์ของประธาน (accord) ซึ่งใน (3b) ประธาน Elle เป็นเพศหญิง เอกพจน์
จึงเติม e ที่ท้ายกริยาแท้ในรูป participe passé

(4) a. Ma mère me **réveille** tôt.

“แม่**ปลุก(ทำให้ตื่น)**ฉันแต่เช้า”

b. Je **me réveille** tôt.

“**ฉันตื่น**เช้า”

จากตัวอย่าง (4a) จะเห็นว่าไม่มีนามที่เป็นกรรมวางอยู่หลังกริยา เพราะกรรมนั้นเปลี่ยนมาอยู่ในรูป
สรรพนาม me และวางไว้หน้ากริยา แต่สรรพนามที่อยู่หน้ากริยานี้ไม่ใช่กริยาที่ประกอบกับสรรพนาม เพราะ
สรรพนามไม่ได้ผันรูปตามประธาน Ma mère ซึ่งถ้าผันตามประธาน Ma mère จะต้องเป็นสรรพนาม se ส่วนใน
(4b) เป็นรูปกริยาที่ประกอบกับสรรพนาม ไม่มีนามที่เป็นกรรมตรงตามหลังกริยา se réveiller มา เพราะในกรณี
นี้สรรพนาม me ที่ผันตามประธาน Je ทำหน้าที่เสมือนกรรมตรงและให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธาน
เช่นเดียวกับสรรพนาม se ใน (3b) ที่ผันตามประธาน Elle และให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธาน

2.1.2 กริยาที่ประกอบกับสรรพนามแล้วให้ความหมายกระทำต่อกัน (Les verbes à la
construction pronominale de sens réciproque) หมายถึง กริยาที่บอกลักษณะการกระทำซึ่งกันและกัน
โดยที่ประธานเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำสลับบทบาทกันไปมาตลอดจนการกระทำนั้นเสร็จสิ้น เพราะฉะนั้น
เพื่อที่จะกระทำกริยาต่อกันได้ ประธานของกริยาที่ประกอบกับสรรพนามในกลุ่มนี้จึงต้องไม่เป็นรูปเอกพจน์
กล่าวคือ ประธานจะเป็นรูปพหูพจน์หรือให้ความหมายเป็นพหูพจน์เสมอ เช่น บุรุษสรรพนาม Nous Ils ที่เป็น

รูปพหูพจน์ หรือบุรุษสรรพนาม On ที่มีรูปเป็นเอกพจน์แต่ให้ความหมายเป็นพหูพจน์ เป็นต้น และบางครั้งในประโยคอาจมีคำวิเศษณ์ที่ให้ความหมายว่ากระทำซึ่งกันและกันประกอบอยู่ด้วย เช่น l'un (et) l'autre หรือ les uns les autres หรือ mutuellement หรือ réciproquement นอกจากนี้ สรรพนามที่นำมาประกอบในกริยากลุ่มนี้จะทำหน้าที่เป็นกรรมเช่นเดียวกับกลุ่ม 2.1.1 แต่อาจจะทำหน้าที่เป็นกรรมตรงหรือกรรมรองก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโครงสร้างเดิมของคำกริยานั้น เช่น

se battre สู้(กัน) ตี(กัน) (สร้างจากกริยา battre quelqu'un/quelque chose ตี(ใคร/อะไร) ประกอบกับสรรพนาม se)

se détester เกลียด(กัน) (สร้างจากกริยา détester quelqu'un/quelque chose เกลียด(ใคร/อะไร) ประกอบกับสรรพนาม se)

se rencontrer พบ(กัน) เจอ(กัน) (สร้างจากกริยา rencontrer quelqu'un พบ เจอ(ใคร) ประกอบกับสรรพนาม se)

se dire บอก(กัน) (สร้างจากกริยา dire quelque chose à quelqu'un บอก(อะไร แก่ใคร) ประกอบกับสรรพนาม se)

se parler พูด(กัน) (สร้างจากกริยา parler à/avec quelqu'un พูด(กับใคร) ประกอบกับสรรพนาม se)

se téléphoner โทรศัพท์(ถึงกัน) (สร้างจากกริยา téléphoner à quelqu'un โทรศัพท์(ถึงใคร) ประกอบกับสรรพนาม se)

ตัวอย่าง

(5) a. Il **déteste** beaucoup son voisin et son voisin le **déteste** aussi.

“เขา**เกลียด**เพื่อนบ้านของเขาและเพื่อนบ้านเขาก็**เกลียด**เขาเช่นกัน”

b. Ils **se détestent** beaucoup.

“เขา**เกลียดกัน**เข้าไส้”

จากชุดตัวอย่าง (5) ที่มีกริยา détester ซึ่งเป็นกริยาที่ต้องการกรรมตรงมารองรับนั้น ใน (5a) จะเห็นว่ากรรมตรง son voisin วางอยู่หลังกริยา และหากกรรมตรงอยู่ในรูปสรรพนามก็จะวางไว้หน้ากริยา คือ le ซึ่งในตัวอย่าง (5a) นี้ให้ความหมายกระทำต่อกัน ซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่าย เหมือนกับตัวอย่าง (5b) แต่ใน (5b) กริยาอยู่ในรูปที่ประกอบกับสรรพนาม โดยสรรพนาม se ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงตามโครงสร้างของกริยา détester

(6) a. Marie **téléphone** à sa mère et sa mère lui **téléphone** aussi tous les jours.

“มารี**โทรศัพท์**หาแม่ทุกวันและแม่ของหล่อนก็**โทรศัพท์**หาหล่อนทุกวันเช่นกัน”

b. Marie et sa mère **se téléphonent** tous les jours.

“มารีกับแม่**โทรศัพท์หา**กันทุกวัน”

จากชุดตัวอย่าง (6) ใน (6a) จะเห็นว่ากรรมรอง *à sa mère* วางอยู่หลังกริยา และหากกรรมรองอยู่ในรูปสรรพนามก็จะวางไว้หน้ากริยา คือ *lui* ซึ่งในตัวอย่าง (6a) และ (6b) นี้ให้ความหมายกระทำต่อกัน ซึ่งกันและกันทั้งสองฝ่าย โดยกริยาใน (6b) อยู่ในรูปที่ประกอบกับสรรพนาม ซึ่งสรรพนาม *se* ทำหน้าที่เป็นกรรมรองตามโครงสร้างของกริยา *téléphoner*

2.1.3 กริยาที่ประกอบกับสรรพนามแล้วให้ความหมายว่าประธานถูกกระทำ (*les verbes à la construction pronominale de sens passif*) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าความหมายเชิงกรรมวาจก (*sens passif*) กริยากลุ่มนี้จะใช้กับประธานที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต เพื่อรองรับการกระทำจากประธานที่เป็นสิ่งมีชีวิตซึ่งจะถูกละไว้เสมอ เช่น

s'accroître (ถูก)ทำให้เพิ่มจำนวนขึ้น (สร้างจากกริยา *accroître* เพิ่ม ประกอบกับสรรพนาม *se*)

s'acheter (ถูก)ซื้อ (สร้างจากกริยา *acheter* ซื้อ ประกอบกับสรรพนาม *se*)

s'achever (ถูก)ทำให้จบสิ้น เสร็จสิ้น (สร้างจากกริยา *achever* ทำให้จบ ทำให้สำเร็จ ประกอบกับสรรพนาม *se*)

s'effacer (ถูก)ลบ (ถูก)กำจัดให้หายไป (สร้างจากกริยา *effacer* ลบ ทำให้หายไป ประกอบกับสรรพนาม *se*)

se multiplier (ถูก)ทำให้ทวีคูณ เพิ่มจำนวนขึ้น (สร้างจากกริยา *multiplier* ทวีคูณ เพิ่ม ประกอบกับสรรพนาม *se*)

se vendre (ถูก)ขาย (สร้างจากกริยา *vendre* ขาย ที่ประกอบกับสรรพนาม *se*)

ตัวอย่าง

(7) a. Ce modèle de robe **se vend** bien cette année.

“ปีนี้ชุดรุ่นนี้(ถูก)ขายดี”

b. Ce modèle de robe **est** bien **vendu** cette année.

“ปีนี้ชุดรุ่นนี้ขายดี”

c. On **vend** bien ce modèle de robe cette année.

“ปีนี้เราขายชุดรุ่นนี้ดี”

จากชุดตัวอย่าง (7a) ถึง (7c) จะเห็นว่า เป็นประโยคที่มีรูปต่างกัน 3 รูป คือ ใน (7a) เป็นกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม ใน (7b) เป็นรูปกรรมวาจก และใน (7c) เป็นรูปกรรตุวาจก แต่ทุกรูปให้ความหมายเหมือนกัน กล่าวคือ ทุกประโยคจะมี *ce modèle* เป็นกรรมของกริยา *vendre* นอกจากนี้ ใน (7a) ที่ให้ความหมายว่าประธานถูกกระทำนั้น จะสังเกตได้ว่าประธานของประโยคที่เป็นผู้ถูกกระทำหรือกรรมของกริยานั้นจะเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ส่วนผู้กระทำนั้นจะละไว้เสมอ กล่าวคือ หากใช้กริยาที่ประกอบกับสรรพนามเพื่อให้ความหมายว่าประธานถูกกระทำแล้ว จะไม่แสดงผู้กระทำกริยาไว้ในประโยคเด็ดขาด

2.2 กริยาที่ประกอบกับสรรพนามแล้วให้ความหมายต่างจากเดิม (les verbes pronominaux autonomes)* กริยาเหล่านี้เกิดจากการนำกริยาทั่วไป (สกรรมกริยา verbes transitifs หรืออกรรมกริยา verbes intransitifs) ซึ่งไม่มีสรรพนามประกอบมาประกอบกับสรรพนาม ได้เป็นกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม เช่นเดียวกับ 2.1 แต่ต่างจาก 2.1 ในเรื่องของความหมายที่ได้หลังจากประกอบกับสรรพนามแล้ว กล่าวคือ เมื่อประกอบกับสรรพนามแล้วกริยาใหม่ที่ได้จะให้ความหมายใหม่ที่แตกต่างจากความหมายเดิมโดยสิ้นเชิง เช่น

se dérouler	(เหตุการณ์)ดำเนิน (สร้างจากกริยา dérouler ม้วน ประกอบกับสรรพนาม se)
se passer	เกิดขึ้น (สร้างจากกริยา passer ผ่าน ประกอบกับสรรพนาม se)
se produire	เกิดขึ้น (สร้างจากกริยา produire ผลิต ประกอบกับสรรพนาม se)
se recueillir	ทำสมาธิ (สร้างจากกริยา recueillir เก็บ รวบรวม ประกอบกับสรรพนาม se)
se rendre	ไป (สร้างจากกริยา rendre คืน ประกอบกับสรรพนาม se)
se tromper	เข้าใจผิด (สร้างจากกริยา tromper หลอก ประกอบกับสรรพนาม se)
se trouver	ตั้งอยู่ (สร้างจากกริยา trouver พบ ประกอบกับสรรพนาม se)

ตัวอย่าง

(8) a. Je suis *passé* devant la gare ce matin.

“ฉัน*ผ่าน*สถานีรถไฟเมื่อเช้านี้”

b. Qu’est-ce qui *s’est passé* ce matin ?

“*เกิดอะไรขึ้น*เมื่อเช้านี้”

(9) a. Jean m’a *rendu* le livre hier.

“ฉัน*คืน*หนังสือเล่มนั้นให้ฉันเมื่อวานนี้”

b. Jean *s’est rendu* à Lyon hier.

“ฉัน*ไป*ลียงเมื่อวานนี้”

จากตัวอย่าง (8) และ (9) จะเห็นว่ากริยาตัวเดียวกัน หากไม่มีสรรพนามปรากฏแล้วจะให้ความหมายต่างไปจากที่มีสรรพนามปรากฏร่วม ดังในตัวอย่าง (8a) passer ผ่าน → ส่วนใน (8b) se passer เกิดขึ้น และใน (9a) rendre คืน ซึ่งให้ความหมายต่างจาก (9b) เมื่อประกอบกับสรรพนามแล้ว se rendre ไป ดังนั้นผู้ใช้จึงต้องระมัดระวังสื่อความให้ตรงกับรูปเสมอ

* คำว่า autonome เป็นคำคุณศัพท์ หมายถึง เป็นอิสระ ไม่ขึ้นกับใคร ซึ่งในที่นี้หมายถึง การที่กริยาประกอบกับสรรพนามแล้ว ให้ความหมายต่างจากที่ไม่ประกอบกับสรรพนาม ไม่มีความหมายเชื่อมโยงใดๆต่อกัน หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า ความหมายที่ได้หลังจากประกอบกับสรรพนามแล้วจะไม่ขึ้นกับความหมายของกริยาเดิมเหมือนกลุ่ม 2.1

ข้อสังเกตกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม

การที่กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม ทั้ง 2 กลุ่มใหญ่มีลักษณะหน่วยคำเหมือนกันแต่ให้ความหมายได้หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มที่ 2.1 จึงอาจก่อให้เกิดความสับสนได้ ด้วยเหตุนี้เพื่อช่วยในการจำแนกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มความหมายของกริยาเหล่านี้ ผู้เขียนจึงขอเสนอว่า สำหรับกลุ่มที่ 1 ต้องอาศัยการจดจำรูปกริยาเป็นสำคัญ ส่วนกลุ่มที่ 2.1 ทั้งกลุ่มจะมีบริบทเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการช่วยจำแนกกลุ่มความหมาย และกลุ่มที่ 2.2 ต้องอาศัยการจดจำทั้งรูปกริยาและความหมาย

ตัวอย่าง

(10) a. Je **me vois** dans la glace.

“ฉันมองตัวเองในกระจก”

b. Nous ne **nous** sommes pas **vus** ce matin.

“เมื่อเช้านี้เราไม่เจอกัน”

c. L'église de la ville **se voit** de loin.

“โบสถ์มองเห็นได้แต่ไกล”

จากชุดตัวอย่าง (10) เมื่อพิจารณาบริบทล้อมรอบในแต่ละประโยคแล้ว จะเห็นว่ากริยาที่ประกอบกับสรรพนาม *se voir* ใน (10a) ให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธาน (กริยา *voir* ไม่มีกรรมตรงตามมาเนื่องจากใช้ประกอบกับสรรพนาม *me* ที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงแล้ว) ส่วนใน (10b) ที่อยู่ในกาลผสม โดยกริยาแท้เป็นกริยาที่ต้องการกรรมตรงอยู่ในรูป *participe passé* ที่เปลี่ยนเป็นรูปพหูพจน์ด้วยการเติม *s* (ทำ *accord*) ตามประธานพหูพจน์ *Nous* นั้น มีความหมายกระทำต่อกัน (ข้อสังเกตเรื่องพจน์ของประธาน เช่น ประธานพหูพจน์ ก็สามารถช่วยแยกกริยาที่ประกอบกับสรรพนามแล้วให้ความหมายกระทำต่อกัน ออกจากกลุ่มที่ให้ ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธานได้บ้าง) และใน (10c) ให้ความหมายว่าประธานถูกกระทำ (การที่ประธานเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิตจะเป็นข้อสังเกตที่สำคัญในการแยกกริยาที่ประกอบกับสรรพนามแล้วให้ความหมายว่าประธานถูกกระทำ ออกจากกลุ่มที่ให้ ความหมายกระทำต่อกัน และกลุ่มที่ให้ ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธานได้)

อย่างไรก็ตาม สำหรับกลุ่มที่ให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธานและกระทำต่อกันนั้น รูปพหูพจน์ของประธานอาจมิได้ช่วยบ่งบอกความหมายกระทำต่อกันเสมอไป ดังในชุดตัวอย่าง (11) ที่มีกริยาที่ประกอบกับสรรพนาม *s'appeler* ซึ่งมาจากกริยา *appeler* เรียก ประกอบกับสรรพนาม *se* นั้น เมื่ออยู่ในบริบทของ (11a) และ (11b) จะเห็นว่าให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธาน ไม่ว่าจะมีความหมายเป็นรูปเอกพจน์ (11a) หรือพหูพจน์ (11b) ก็ตาม ส่วนใน (11c) ที่มีประธานพหูพจน์และมีกริยารูปเดียวกันกับ (11b) นั้น ไม่สามารถให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธานได้เหมือนกับ (11b) เนื่องจากตามความหมายในบริบทแล้ว กริยาที่ประกอบกับสรรพนาม *s'appeler* ใน (11c) นี้ให้ความหมายกระทำต่อกันได้เพียงลักษณะเดียวเท่านั้น ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบริบทเป็นปัจจัยที่สำคัญเป็นอย่างยิ่ง

(11) a. Bonjour, moi, je *m'appelle* Anne.

“สวัสดีค่ะ ฉันชื่ออานน์”

b. Voici mes amies, elles *s'appellent* Marie, Isabelle et Brigitte.

“นี่คือเพื่อนๆ ของฉัน พวกหล่อนมีชื่อว่า มารี อีซาเบล และบริจิต”

c. Bien qu'elles ne se voient pas souvent, elles *s'appellent* toutes les semaines.

“แม้พวกหล่อนจะไม่ค่อยได้เจอกันบ่อยนัก แต่พวกหล่อนก็โทรศัพท์หากันทุกสัปดาห์”

ในตัวอย่าง (12) กริยาที่ประกอบกับสรรพนาม *se dire* บอก(กัน) เอย(ต่อกัน) ที่สร้างจากกริยาที่ต้องการกรรมรอง *dire quelque chose à quelqu'un* เมื่ออยู่ในบริบทของ (12a) จะเห็นว่าให้ความหมายสะท้อนเข้าหาตัวประธาน ส่วนใน (12b) มีความหมายว่าประธานกระทำต่อกัน ทั้งใน (12a) และ (12b) ล้วนอยู่ในกาลผสม โดยประธานใน (12a) เป็นเพศหญิง เอกพจน์ และใน (12b) เป็นเพศหญิง พหูพจน์ แต่สังเกตได้ว่ากริยาแท้ในรูป *participe passé* ไม่เปลี่ยนรูปตามประธาน เนื่องจากกริยาแท้ *dire* ไม่ใช่กริยาที่ต้องการกรรมตรง ส่วนใน (12c) ตามความหมายในบริบท ประกอบกับประธานที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิตแล้วให้ความหมายว่าประธานถูกกระทำ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าบริบทเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจำแนกกลุ่มความหมายของกริยาที่ประกอบกับสรรพนาม กลุ่มที่ 2.1

(12) a. Nathalie *s'est dit* que ce n'était pas vrai.

“นาตาลีบอกกับตัวเองไปว่ามันไม่จริง”

b. Elles *se sont dit* « au revoir » avant de partir.

“พวกหล่อนเอยคำลาให้แก่กันก่อนออกเดินทาง”

c. Ce mot ne *se dit* plus.

“คำนี้ไม่ใช่พูดกันแล้ว”

บทสรุป

กริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนาม (*les verbes pronominaux*) ในภาษาฝรั่งเศสเป็นกริยาที่มีลักษณะเฉพาะ ซึ่งหากสังเกตคำแปลกริยาเหล่านี้เป็นภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาที่ไม่มีกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามแล้วจะพบว่ามีความแตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาฝรั่งเศสนำสรรพนามมาใช้ร่วมกับกริยาเพื่อสื่อความ ส่วนในภาษาไทยมีกริยาที่ให้ความหมายเดียวกันกับกริยาที่ปรากฏร่วมกับรูปสรรพนามในภาษาฝรั่งเศส โดยไม่ต้องใช้ร่วมกับสรรพนาม หรือในกรณีที่สื่อความหมายกระทำต่อกันก็จะใช้คำวิเศษณ์ “กัน” มาประกอบกับกริยาโดยไม่มีสรรพนามใดๆ เช่นกัน ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่าภาษาฝรั่งเศสกับภาษาไทยแสดงความหมายที่เทียบเท่ากันนี้ด้วยกริยาที่ต่างกัน ดังนั้นผู้ที่มีภาษาแม่เป็นภาษาไทยและสนใจภาษาฝรั่งเศสจึงควรทำความเข้าใจความแตกต่างข้อนี้ด้วยเพื่อประสิทธิผลที่ดีในการใช้ภาษาฝรั่งเศส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการแปล

เอกสารอ้างอิง

- Bonvini, E. and others. (2011). **Dictionnaire des langues**. Paris: Presses Universitaires de France.
- Dubois, J. and others. (2007). **Grand Dictionnaire Linguistique & Sciences du langage**. Paris: Larousse.
- Eluerd, R. (2012). **Grammaire descriptive de la langue française**. Paris: Armand Colin.
- Maingueneau, D. (2009). **Aborder la linguistique**. Paris: Éditions du Seuil.
- Mélis L. (1990). **La voie pronominale**. Gembloux: Duculot.
- Riegel, M., Pellat, J.-Ch., and Rioul, R. (1994). **Grammaire méthodique du français**. Paris: Presses Universitaires de France.
- Siouffi, G., and Raemdonck, D. (1999). **100 fiches pour comprendre la linguistique**. Rosny-sous-Bois: Bréal.
- Stéfanini J. (1971). “A propos des verbes pronominaux” **Langue française**, no. 11: 110-128.
- Wagner, R. L., and Pinchon J. (1991). **Grammaire du français classique et moderne**. Paris: Hachette.
- Zribi-Hertz, A. (1982). “La construction *se-moyen* et son statut dans le triangle moyen-passif-réfléchi” **Lingvisticæ Investigationes** VI, 2: 345-401.